

Vlaams
Parlement

vergadering **C298**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 1 juli 2015

INHOUD

- VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de zorgen in de melkveehouderij en de toekomstperspectieven van de sector
– 2645 (2014-2015) 3
- VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de stijging van het antibioticagebruik in de veeteelt
– 2651 (2014-2015)
- VRAAG OM UITLEG van Els Robeyns aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over antibioticagebruik in de veeteelt
– 2653 (2014-2015)
- VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over antibioticagebruik in de Vlaamse veeteelt
– 2654 (2014-2015)
- VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de evolutie van het antibioticagebruik in de diergeneeskunde
– 2697 (2014-2015) 8

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de zorgen in de melkveehouderij en de toekomstperspectieven van de sector – 2645 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Sabine Vermeulen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, deze vraag is een opvolgingsvraag van mijn vraag op 7 januari 2015. Ik wees er toen reeds op dat na anderhalf jaar goede melkprijzen de prijzen op de zuivelmarkt in een razendsnel tempo daalden. Ik merkte op dat de zuivelmarkt zeer volatiel en risicovol geworden was. Ik vroeg hoe onze melkveehouders begeleid werden bij deze nieuwe marktsituatie en of de voorlichting hiervoor voldoende aandacht had.

Minister, u wees er in uw antwoord op dat het landbouwbeleid van 2014 tot 2020 is uitgetekend en dat we kunnen inschatten wat de impact zal zijn. Een verbetering van de prijzen wordt ten vroegste tegen de zomer van 2015 verwacht. Waar de zuivelmarkt een stabiele markt was, is deze sector niet langer bevoorrecht en wordt deze net zo goed als andere sectoren blootgesteld aan schommelingen, antwoordde u. Bij de voorlichting is er duidelijk aandacht voor verantwoorde investeringen, waarbij geadviseerd wordt "om de productie parallel te laten groeien met grond".

In een recent rapport maakt de FOD Economie een interessante analyse over de zuivelsector. Enkele elementen uit de conclusies. De melkveehouderij wordt de laatste jaren gekenmerkt door een sterke concentratietendens: de veestapel nam immers minder snel af dan het aantal melkveebedrijven. Daarnaast is de productiestijging opvallend: er wordt in België steeds meer melk geproduceerd – plus 22,5 procent tussen 2006 en 2013 – met steeds minder koeien. De Belgische zuivelmarkt wordt sterk, en steeds meer, beïnvloed door wat er op de mondiale zuivelmarkt gebeurt. De wereldmarktprijzen voor boter, magere- en vollemelkpoeder en cheddarkaas blijken immers een goede indicator voor het verloop van de prijs die de Belgische melkveehouder ontvangt voor zijn melk. De melkopbrengsten maken, samen met de ontvangen premies, 90 procent uit van de inkomsten van de melkveehouder. Aan de kostenzijde vormen de veevoerders de grootste component van de variabele kosten. De prijs van krachtvoeder is sinds 2006 met meer dan 60 procent toegenomen in mei 2014, de samengestelde voederprijs met meer dan 80 procent. Ook meststoffen en energie vormen een belangrijke kostenpost.

Wat betreft de analyse van het mechanisme van de prijstransmissie, verloopt de prijsvorming in de zuivelketen, zeker in de laatste schakel, eerder asymmetrisch, en dit zowel in België als in Frankrijk en Nederland. Een schommeling van de prijs aan de melkveehouder brengt wel een reactie van de Belgische zuivelindustrie teweeg, maar met enige vertraging en in mindere mate, zeker bij dalende uitkeringen voor de melkveehouder.

Ondertussen schetst ook de Vlaamse zuivelbarometer een eerder somber beeld van de economische situatie in de melkveehouderij in het eerste kwartaal van 2015. Ten opzichte van het laatste kwartaal van 2014 is het actueel en het voortschrijdend bruto saldo verder weggezakt, als gevolg van de melkprijs die is blijven dalen. De economische situatie van de melkveehouders is nu even benard als in de eerste helft van 2012. 2013 en 2014 waren wel zeer goede jaren.

De recente opbrengstdaling is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de sterke daling van de melkprijs: van 41,87 euro per 100 liter melk in december 2013 tot 29,2 euro per 100 liter melk in maart 2015. Enkel in 2009 werden er nog lagere

opbrengsten genoteerd. De Europese boerenkoepel COPA-COGECA vraagt de Europese Commissie om steunmaatregelen voor de melkveehouderij en denkt daarbij aan het laten terugvloeien naar de sector van de superheffing, niet specifiek per bedrijf, maar wel naar de globale sector. Ik heb intussen gelezen dat deze piste jammer genoeg weinig kans maakt, maar op het moment van de vraagstelling was die vraag uiteraard nog zeer actueel.

Veel melkveehouders hadden zich het postquotumtijdperk anders voorgesteld, een beetje positiever. Ze stellen vast dat het geïnvesteerde kapitaal steeds maar groter wordt terwijl de marge voor de boer krimpt. Het is duidelijk dat de boer van de 21e eeuw meer inzicht moet verwerven in het marktgebeuren, want dit behoort tot de essentie van elk bedrijf.

Minister, welke inspanningen werden er het eerste jaar van de legislatuur door het kabinet en de administratie geleverd voor de melkveehouderij? Maakt de vraag van de Europese boerenkoepel om de superheffing te laten terugvloeien, toch nog enige kans? Wordt dit door ons land gesteund? Welke perspectieven kunnen we de melkveehouders en meer in het bijzonder de starters bieden? Hoe kunnen we de melkveehouders nog beter ondersteunen om beter inzicht te verwerven in het complexe marktgebeuren?

Minister, na het indienen van de vraag heb ik recent ook gelezen dat u en uw administratie ondertussen hebben bekendgemaakt hoeveel de franchise die een invloed heeft op wat men daadwerkelijk moet betalen, precies bedraagt, namelijk 43.238 liter per stuk. Dat valt uiteraard beter mee dan velen verwachtten, maar uiteindelijk is het nog altijd 700 miljoen euro die moet terugvloeien naar de Europese kas, en 22 miljoen euro voor ons land, terwijl men zich toch een zachtere landing had voorgesteld.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Voorzitter, minister, geachte leden, ik kan de benadering van de heer De Meyer delen, en uiteraard zal ik niet terugkomen op de cijfers die hij aanhaalt. Toch heb ik een paar kleine voorafgaande opmerkingen. Het zijn ook die melkveehouders die in de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zitten, want per definitie zijn het de runderen die in het vizier worden genomen door de diverse maatregelen, in welke richting ook, die men aan het concretiseren is. Veel melkveehouders worden dus ook door die omstandigheden geplaagd.

De heer De Meyer heeft ook terecht gevraagd wat er met die 700 miljoen euro gebeurt die Europa destijds heeft verkregen via melkheffingen. Dat moet toch ergens opnieuw worden geïnvesteerd. Zal dat sectoraal zijn? Zal dat in de landbouw blijven? Is er een mogelijkheid om verder nog iets te verkrijgen ter zake? Daarbij komt ook nog de bijzondere heffing, die te verwachten was. Die 'vrije' hoeveelheid melk heeft men opgedreven, ook als een compensatie voor de lagere prijzen. Elk jaar ga ik naar Libramont. Ik ben dan altijd getroffen door de technologie van het melken. Die is zodanig geëvolueerd dat men nu automatische melkerijen heeft: de koe gaat naar de melkmachine, er wordt gecontroleerd dat ze niet te dikwijls komt enzovoort. Dat zijn ongelooflijke technologische dingen, die prachtig zijn, maar natuurlijk enorme investeringskosten met zich meebrengen. Terecht heeft de heer De Meyer gezegd dat we meer melk met minder koeien hebben. Ik verwijs naar het aantal koeien dat nu zorgt voor een kolossale melkproductie. Er is jaar na jaar een opvallende selectie gebeurd daarin. Er is ook de verzorging en de voeding.

Melk is een product dat men wel in zekere zin kan consolideren, door kaas, door boter, door andere producten die dit stabiliseren, maar het is grotendeels ook een vergankelijk, uiteindelijk niet duurzaam goed dat op de markt terechtkomt. Minister, ik weet niet of we daar veel aan kunnen doen, maar het verrast me toch

een beetje dat de zachte landing die men, toch aldus de heer De Meyer, had voorzien, wat harder aankomt. Ik weet niet of men daar concreet veel aan kan doen. De markt is natuurlijk open, en die markt is onderworpen aan een aantal prijzen. Ik herinner me nog zeer goed mijn gewezen vriend van Inex, die een grote leverancier van boter was in de Canarische Eilanden. Reeds in die tijd werd op een heel dynamische manier aan marktprospectie gedaan. Zelf weet ik er nog een heel klein beetje van, want mijn ouders hadden een melkerij. Mijn grootouders hadden een brouwerij. Ik moet u zeggen dat ik misschien veeleer de aard heb van mijn grootouders dan van mijn ouders, maar ik ben alleszins altijd dicht bij die problematiek betrokken geweest.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): De melkveesector zit inderdaad met een zeer grote prijsvolatiliteit. Sinds de vorige melkcrisis, in 2009, zijn die grote prijschommelingen begonnen. Ook de Europese beleidsaanpassingen in verband met de quotaregeling hebben daar toch nog een duw aan gegeven. Het blijft een grote uitdaging om die prijschommelingen op te vangen. Hoe moeten we daarmee omgaan? Onze fractie vraagt niet echt dat dit zou worden opgelost door een zak geld te geven. Onze vraag is veeleer welke instrumenten we kunnen zoeken om de melkveehouders te leren omgaan met die prijschommelingen. Minister, welke risicomaatregelen zijn essentieel in dezen? Als we de beleidsnota's erop nalezen, dan zien we toch een aantal passages waarin de implementatie van beleid met risicobeheer wordt vermeld. Zijn er mechanismen waaraan de Vlaamse Regering op dit moment denkt in dezen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, geachte leden, dit is inderdaad een opvolgingsvraag. We hebben daarover trouwens in de plenaire vergadering ook al van gedachten gewisseld, naar aanleiding van een actuele vraag. We hebben daar ook wel op geanticipeerd. We wisten dat dit eraan kwam. Een aantal melkveehouders wisten ook wel dat ze de quota hadden overschreden en dat er een boete aankwam. Mijnheer De Meyer, het klopt dat de cijfers al bij al beter zijn dan verwacht, wat ook met zich meebrengt dat een aantal van onze boeren ook wel middelen zullen terugkrijgen. Dat is misschien enigszins goed nieuws op dat vlak, maar al bij al blijft het zo dat er toch wel een aanzienlijk bedrag moet worden betaald.

Welke maatregelen hebben we genomen? Zoals ik zei, hebben we daarop geanticipeerd. Specifiek voor de melkveehouderij hebben we het voorbije jaar eigenlijk vijf initiatieven genomen. Ik wil nog eens terugkomen op het Russische embargo. Ter zake hebben we in september en oktober niet alleen voor de fruitsector meteen overleg gepleegd, maar ook apart voor de zuivelsector, om de marktsituatie in kaart te brengen, om te bekijken hoe we zouden kunnen zorgen voor nieuwe afzetmarkten, om er ook voor te zorgen dat er goed werd gemonitord. Op basis daarvan hebben we maatregelen gevraagd aan de Europese Commissie, zoals een snelle activering van crisismaatregelen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). U weet dat dit ook effect heeft gehad, dat er de mogelijkheid is geweest van particuliere opslag voor boter, melkpoeder en kazen.

De Belgische bedrijven hebben intussen steun gekregen voor 8522 ton boter in particuliere opslag. Deze interventie maatregel nam de druk op de markt enigszins weg.

Op aandringen van de lidstaten heeft de Europese Commissie in het najaar van 2014 beslist om 30 miljoen euro extra vrij te maken voor de promotie van die landbouwproducten. We slaagden erin een aantal Vlaamse promotieprojecten in te dienen. Specifiek voor zuivel hebben we in totaal 960.000 euro, waarvan de helft door de EU gefinancierd, toegewezen aan exportpromotie gericht op China, Singapore,

Indonesië, de Verenigde Arabische Emiraten en Saoedi-Arabië. Deze groeimarkten hebben we in samenspraak met onze exportgerichte zuivelbedrijven aangeduid.

Er werden pogingen ondernomen om extra landingsmaatregelen te nemen voor het einde van de melkquota. Ik heb hier al meermaals gezegd dat binnen de Europese Unie helaas niet iedereen overtuigd is van de noodzaak daarvan. Om onze Vlaamse melkveehouders zo goed mogelijk te informeren over het risico op superheffing, werden maandelijks alle gegevens van de melkleveringen publiek gemaakt. In samenspraak met de sector heb ik eind vorig jaar ook een voorschotsysteem op de superheffing uitgewerkt. Vandaar mijn opmerking van daarnet dat een aantal mensen op die manier geld terugkrijgen.

Vorige week heb ik de definitieve cijfers bekendgemaakt. Het Belgische plafond werd met 76 miljoen liter overschreden. Aan de overschrijdende producenten kan wel een franchise of vrijstelling van 43.328 liter worden toegekend, wat gunstiger is dan we op voorhand hadden durven inschatten. De afrekeningen worden nu snel verwerkt door onze diensten en de voorschotten worden terugbetaald aan die landbouwers van wie er te veel werd geïnd.

Momenteel organiseer ik verschillende visiedagen om de zuivelsector te begeleiden in het nieuwe tijdperk zonder de Europese quota. Het klopt dat er enorme schommelingen zijn en men moet daarop kunnen anticiperen en dus aan risico-beheer kunnen doen. Tijdens die visiedagen treden landbouwvertegenwoordigers, zuivelindustrie, adviesbureaus, banken, experts en overheid met elkaar in gesprek en wordt constructief gezocht naar oplossingen voor actuele problemen en worden nieuwe strategieën uitgewerkt.

De eerste visiedag vond plaats op 29 mei 2015 en ging over de rentabiliteit in de melkveehouderij. De volgende visiedag over marktstrategieën en afzetstructuren vindt plaats op 6 juli. Een derde dag is gepland voor het najaar.

Daarnaast zorgt mijn administratie ook voor een goede monitoring en analyse. Er gebeuren rentabiliteits- en kostprijsanalyses voor melkvee op basis van het Vlaamse LandbouwMonitoringsNetwerk en de Vlaamse zuivelbarometer wordt periodiek geactualiseerd. Dat gebeurde voor het laatst in mei 2015. Er werd ook een studie uitgevoerd over de kostprijsanalyse voor vervangvee van melkvee en over de economische impact. Er is een studie in uitvoering over de economische impact van schaalvergroting in de melkveehouderij.

De Europese Commissie deelde mee dat het juridisch niet mogelijk is om deze middelen terug te laten vloeien naar één sector. Zij komen dus terecht in het Europese Landbouwgarantiefonds van waaruit de diverse steunmaatregelen in het kader van de eerste pijler van het GLB gefinancierd worden. Een deel daarvan gaat wel naar de sector via de steun aan particuliere opslag, via de schoolmelksubsidie, via de jaarlijkse bedrijfstoelage en vergroeningspremie, maar een echte een-op-eenrelatie zal er jammer genoeg niet zijn.

De huidige marktsituatie is niet gunstig. In de EU daalde de melkprijs met 18 procent ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Door de lagere prijzen is de EU wel zeer concurrentieel op de wereldmarkt en loopt de export in de eerste helft van 2015 goed.

Ondanks de zeer moeilijke financiële tijd waarin de melkveehouders zich nu bevinden, blijven de perspectieven op lange termijn wel gunstig. De analisten zijn het erover eens dat de vraag sneller zal groeien dan de wereldproductie. Bovendien doet de EU het op het vlak van export zeer goed. Alleen al de komende tien jaren wordt verwacht dat de vraag met 36 procent zal toenemen op de wereldmarkt. Dat biedt perspectieven voor onze melkveehouders.

Er gebeuren ook heel wat investeringen in de sector. In de zuivelverwerkende bedrijven bedroeg het investeringsniveau de laatste vier jaren 138 miljoen euro per jaar. Dit is 55 procent meer dan in de periode 2005-2010. Er werd vooral geïnvesteerd in producten met hoge toegevoegde waarde zoals melkdrinks, kaas, babyvoeding om ons minder afhankelijk te maken van de grote prijschommelingen op de wereldmarkt.

In de melkveebedrijven werd in de periode 2011-2013 voor 60 miljoen euro geïnvesteerd in de bouw en inrichting van melkveestallen.

Kennis is voor ons de start van een goede onderhandelingspositie, en daarom vind ik marktkennis bijzonder belangrijk. Op de website van het departement wordt alle informatie bijgehouden, ook de verslagen van Europese beheerscomités.

Er is per kwartaal een update van de zuivelbarometer, die een belangrijk signaal geeft van de evolutie van de marges in de Vlaamse zuivelsector. Ik ben ook bereid om te kijken of we nog andere zaken kunnen doen. Dat is ook de reden waarom we die visiedagen hebben georganiseerd.

Voorzitter, ik denk dat ik al deels op uw vraag heb geantwoord. Het is natuurlijk ook zo dat de analyses die we maken over de rentabiliteit en de verschillende cijfers die we bijhouden, belangrijk zijn om te kunnen anticiperen op de verschillende vragen.

Mijnheer De Croo, u hebt gelijk dat ook de instandhoudingsdoelstellingen en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) de bedrijven kunnen treffen. We werken nu volop aan een verkleining van die zoekzones zodat een aantal bedrijven niet meer in de oranje of rode categorie zouden vallen.

Daarnaast zijn we in een highlevelgroep aan het werken aan generieke maatregelen. Dat is ook belangrijk voor de zuivelsector, waar in plaats van specifiek gericht op één bepaald bedrijf, we generiek voor de sector de stikstof naar beneden zouden kunnen halen door een aantal generieke investeringen waardoor minder individuele bedrijven getroffen worden. De highlevelgroep loopt op dit moment. Er wordt hard gewerkt aan een nieuw kader om op die manier nog meer bedrijven een mooie toekomst te verzekeren.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Het element superheffing is uiteraard maar een elementje in mijn vraagstelling en het probleem dat ik geschetst heb. Ik denk dat geen enkele fractie hier vragende partij is om – ik ga iets te kort door de bocht – een kruiwagen geld te geven aan de sector. Maar 700 miljoen euro die terugvloeit naar de sector in Europa, waarvan 24 miljoen euro Vlaams geld, weliswaar wetende dat dit de spelregels zijn en dat het ook de afspraak was, blijft voor de sector en de betrokkenen altijd vrij zwaar. De fundamentele vraag is: hoe maken we deze sector sterker? Hoe maken we de melkveehouders, deze ondernemers, sterker voor de toekomst?

Op een moment dat het in een bepaalde sector goed gaat, dan word je als parlementslid nauwelijks aangesproken. Dan vindt men dat men als ondernemer goed presteert. Als het moeilijker is, is mijn ervaring, en ik veronderstel ook jullie ervaring, dat je toch eens meer aan de mouw getrokken wordt en dat men zegt: wat doet u daar in het Vlaams Parlement voor onze sector, wat doet onze minister voor ons? Daarom denk ik, minister, dat het goed was dat u even de inspanningen die door u en uw kabinet en administratie wel zijn geleverd het voorbije jaar, eens op een rij hebt kunnen zetten, want het is toch een heel bilan. Daarmee zijn de problemen niet allemaal in een klap opgelost, maar er zijn toch wel degelijk inspanningen gebeurd.

Collega's, ik las toevallig gisterenavond een resolutie die voorligt in het Europees Parlement over de melkveehouderij, waar een aantal interessante elementen in staan die inspirerend kunnen zijn voor ons en het Vlaams beleid. Ik heb een recent artikel bij uit Landbouwleven met een verslag van de algemene vergadering van Milcobel, een van de grote coöperaties. Daar is een toonaangevende Duitser komen spreken, Torsten Hemme. Hij zegt: elk jaar zullen we 20 miljard liter meer melk moeten produceren om aan de groeiende vraag in de wereld te voldoen. Dat is een opportuniteit en een uitdaging. Tegelijkertijd zegt hij ook: als je melk kunt produceren tegen minder dan 35 euro per 100 kilogram, kun je groeien. Dat is de raad die hij meegeeft. Maar als we weten wat vandaag de melkprijs is, dan mag die Europese en die wereldmarkt enorm toenemen, maar je moet natuurlijk kunnen produceren tegen een bepaalde kostprijs. Ik geef het maar mee in deze gedachtewisseling. Minister, bedankt voor uw antwoord en uw verder engagement om deze sector alert te volgen en te steunen.

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

De heer Herman De Croo (Open Vld): Ik heb nog een uitsmijtertje dat misschien interessant is. In de ironie van de verkiezingen bestaat er een mooie joodse uitspraak die ik ga omzetten naar de Europese verkiezingen: voor de verkiezingen spreekt de muur tot u, na de verkiezingen spreekt u tot de muur.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de stijging van het antibioticagebruik in de veeteelt – 2651 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Els Robeyns aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over antibioticagebruik in de veeteelt – 2653 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over antibioticagebruik in de Vlaamse veeteelt – 2654 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de evolutie van het antibioticagebruik in de diergeneeskunde – 2697 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: Collega's, we weten dat dit geen Vlaamse bevoegdheid alleen is, integendeel. Maar we hebben in het verleden hiervoor ook al aandacht gehad, en gezien de actualiteit was het vrij normaal dat we deze vragen agendeerden.

Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Voorzitter, minister, zoals de heer De Meyer daarnet zei, worden we soms aan de mouw getrokken door bepaalde sectoren als het minder goed gaat. Deze keer merk ik op dat er vier vragen zijn over eenzelfde thema en trekken wij zelf aan de mouw van de minister. De ernst van de situatie noopt ons om deze vragen te stellen.

Het antibioticagebruik bij dieren kende in 2012 en 2103 een substantiële daling. Maar in 2014 kende de totale verkoop van antibiotica voor dieren opnieuw een

lichte stijging. De stijging situeert zich zowel bij de met antibiotica gemedicineerde voormengsels als bij de andere antibiotica. Dat staat te lezen in het zesde BelVetSac-rapport (Belgian Veterinary Surveillance of Antimicrobial Consumption), uitgevoerd door de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.

Volgens het rapport is het duidelijk dat de resultaten voor 2014 in alle opzichten als erg teleurstellend moeten worden gezien. Men verwachtte nochtans dat aanhoudende inspanningen van informatie en sensibilisering door alle partijen zouden resulteren in het doorzetten van de trend die in de voorgaande twee jaren te zien was, namelijk een substantiële daling. In 2014 zijn er ook geen bijzondere diergezondheidsproblemen geweest die een stijging van het antibiotica-gebruik zouden kunnen verklaren. De enige verklaring die de onderzoekers kunnen aanduiden, is een verminderde aandacht voor een verantwoord en restrictief antibioticagebruik door alle betrokken partijen.

Minister, gezien de ernst van het probleem blijft aanhoudende sensibilisering, preventie en advisering absoluut nodig. Op welke vlakken zet Vlaanderen verder in op bestaande initiatieven? Ik denk bijvoorbeeld aan de twee lopende of misschien al aflopende demoprojecten. Op welke vlakken neemt Vlaanderen nieuwe initiatieven? Wordt de mogelijkheid van de implementatie van meer strikte maatregelen, die alle betrokkenen dwingen tot een sterkere reductie in gebruik, onderzocht? Worden er vanuit het Vlaams landbouwbudget middelen vrijgemaakt om een brede sensibiliseringscampagne op te zetten en alle actoren te informeren over het belang van verantwoord antibioticagebruik bij dieren?

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Mevrouw Els Robeyns (sp-a): Voorzitter, minister, de collega heeft het al gezegd: er is in 2014 een stijging van het gebruik van antibiotica in de veeteelt van 1,1 procent, en bij de voor de volksgezondheid meest kritische producten zelfs een stijging van 3,3 procent. Door deze stijging lijkt de haalbaarheid van de doelstellingen die alle leden van Antimicrobial Consumption and Resistance in Animals (AMCRA) onderschreven hebben, in gevaar te komen. Deze doelstellingen waren: het totale gebruik van antibiotica halveren tegen 2020; het gebruik van de meest kritische antibiotica tegen 2020 met 75 procent doen afnemen; het gebruik van de met antibiotica gemedicineerde voormengsels te halveren tegen 2017.

De voorzitter van AMCRA heeft op deze cijfers teleurgesteld gereageerd en zegt dat er een soort gewenning optreedt. Er is volgens hem nood aan meer dwingende, wettelijke maatregelen, opgelegd vanuit de overheid. Het kan niet alleen aan de sector overgelaten worden, want dat werkt op basis van deze resultaten blijkbaar niet. Hij stelt onder andere voor om wettelijk vast te leggen dat de toediening van de meest kritische producten alleen door dierenartsen mag gebeuren. Daarnaast stelt hij ook dat er dringend komaf gemaakt moet worden met de kortingen die farmabedrijven toekennen voor de meest gevoelige antibiotica. Tot slot, en hiermee komen we aan de Vlaamse bevoegdheden, is er nood aan meer sensibilisering en zou de overheid daarvoor in de nodige middelen moeten voorzien.

De federale minister van Landbouw heeft al aangekondigd dat er een databank komt voor de verzameling van gebruiksgegevens. De sector zou daar 800.000 euro in investeren en de databank zou eind 2016 operationeel zijn. Zoals de voorzitter in het begin heeft gezegd, bevindt een groot deel van de bevoegdheid rond antibiotica zich op het federale niveau, maar ook op Vlaams niveau. Zeker wat het preventieve luik betreft, hebben we toch een zekere verantwoordelijkheid. Er zijn de afgelopen jaren ook verschillende initiatieven genomen. Zo zijn er een aantal demoprojecten rond verantwoord antibioticagebruik opgestart. De twee eerste demoprojecten zijn opgestart in de eerste helft van 2013 en zouden twee jaar lopen. Zij zouden ongeveer beëindigd moeten zijn.

Minister, wat is uw reactie op deze nieuwe cijfers die een stijging van het antibioticagebruik aangeven? Deelt u de conclusie van de voorzitter van AMCRA dat zowel op Vlaams als federaal niveau bijkomende inspanningen nodig zijn om de vooropgestelde doelstellingen te halen? Zo ja, in welke extra maatregelen voorziet u? Hebt u hierover al overleg gehad met uw federale collega's bevoegd voor de landbouw en de volksgezondheid? Zo ja, wat is het resultaat van dat overleg? Wat is de stand van zaken van de verschillende demoprojecten die de afgelopen jaren rond verantwoord antibioticagebruik zijn opgestart? Kunnen er al bepaalde conclusies uit worden getrokken?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron (Groen): Voorzitter, minister, collega's, willen we de doelstellingen halen die het AMCRA stelde, dan zullen we de dalende trend moeten ombuigen en een tandje bij moeten steken. De hele sector zal zijn verantwoordelijkheid moeten nemen: zowel leveranciers, kwekers, veeartsen als distributiesector.

Het probleem is te belangrijk om enkel te vertrouwen op zelfregulering. Misschien moet de overheid haar rol versterken. Ik ben me ervan bewust dat het vooral over de federale overheid gaat vanuit de bevoegdheid Volksgezondheid. Uiteraard kunnen wij op het vlak van sensibilisering en als katalysator tussen partijen als Vlaanderen ook wel een rol spelen in dit proces. Het probleem van antibioticaresistentie kan ook een bedreiging vormen voor de volksgezondheid. We moeten er dus zeer voorzichtig mee omgaan.

Mijnheer Vanderjeugd, ik had in mijn vraag naar u verwezen. U hebt gezegd: "Het antibioticagebruik in Vlaanderen zal altijd een grote uitdaging zijn omdat wij door onze intensieve landbouw een hoge veedensiteit hebben." Op 29 april werd er niet verder op ingegaan, maar het is niet onbelangrijk om even bij die stelling stil te staan. Is het inderdaad zo dat ons land ver boven het gemiddelde scoort inzake antibiotica? Is er een oorzakelijk verband met de densiteit in de veeteelt? Moet er door de intensiviteit, de schaalgrootte en de densiteit vaker naar antibiotica worden gegrepen? Of is er geen verband en kan het op een andere manier?

Minister, hoe reageert u op de slechte cijfers die AMCRA publiceerde? Vindt u het noodzakelijk dat ook de Vlaamse overheid een tandje bij steekt om ten eerste de opnieuw stijgende curve te keren en vervolgens de streefcijfers inzake antibioticareductie te halen? Acht u deze streefcijfers überhaupt nog haalbaar? Welke rol wilt en zult u hierbij spelen? Komt er vanuit Vlaanderen een signaal naar de federale overheid om ook op dat niveau tot een daadkrachtiger beleid te komen? Zou het kunnen dat er een oorzakelijk verband is tussen verhoogd antibioticagebruik en de densiteit en schaalgrootte van de veeteeltbedrijven? Zo hierover geen wetenschappelijke cijfers bestaan, bent u dan bereid en van plan dit te laten onderzoeken? Handhaaft u ondertussen uw beleidslijn?

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, er kwamen inderdaad verontrustende vaststellingen van AMCRA. Nochtans was er de twee voorgaande jaren een substantiële daling van ongeveer 6,5 procent op jaarbasis, maar de stijging met 1,1 procent is niet goed. Deze evolutie gaat helemaal in tegen de 2020-doelstelling die het totaalgebruik van antibiotica met de helft wil verminderen.

We weten dat het antibioticagebruik in de Belgische diergeneeskunde gevoelig hoger ligt dan in de Scandinavische landen. We verbruiken ook meer dan in Nederland en Frankrijk. Enkel in Duitsland ligt het verbruik hoger met 211 microgram.

Mijnheer Caron, ik voel mij vereerd dat u mij citeert. Het antibioticumgebruik in Vlaanderen zal altijd een grote uitdaging blijven door die hoge veedensiteit. Dat is geen reden tot berusting, maar integendeel tot zeer selectief gebruik. Het zal er dus vooral op aankomen om antibiotica enkel te gebruiken wanneer het hoogst noodzakelijk is en wanneer er geen andere beschikbare geneesmiddelen kunnen worden ingezet.

AMCRA verklaart de stijging van het antibioticagebruik vorig jaar door een verminderde aandacht en een gebrek aan initiatief met betrekking tot een verantwoord gebruik bij alle betrokken actoren. Nochtans is blijvende aandacht voor de strijd tegen antibioticaresistentie bij mens en dier cruciaal.

De antibioticaproblematiek zelf is hoofdzakelijk een federale aangelegenheid, maar voor de sensibilisering van de landbouwsector kan ook Vlaanderen een wezenlijke bijdrage leveren, zeker in aanvulling op het nakende registratiesysteem dat vanaf eind volgend jaar in werking moet treden.

Minister, welke rol zult u spelen om de sensibilisering van de veehouders op te drijven? Zult u overleg plegen met uw federale collega Borsus? Wat is de actuele stand van zaken van de databank waarin het gebruik van antibiotica zal worden geregistreerd? Behoort een versnelde inwerkingtreding tot de mogelijkheden? Wat is de stand van zaken van de twee demoprojecten? Bent u van oordeel dat er binnen de veehouderij nood is aan bijkomende proefprojecten of desgevallend aan voorbeeldbedrijven die een correcte en rigoureuze aanpak als bedrijfsfilosofie hanteren? Wordt er een inventaris en systematische publicatie van goede praktijken overwogen?

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

De heer Bart Dochy (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik ben bijzonder blij met de aandacht die wordt gegeven aan deze problematiek, vooral omdat het niet naar aanleiding van een krantenartikel is maar omdat het hier in het verleden ook reeds aan bod is geweest. Ik ben ook wel een beetje verrast door de nauwkeurigheid van cijfers die men hier geeft, wetende dat er geen officiële en goedwerkende databank is om alles te registreren. Mensen die statistiek hebben gestudeerd, weten dat dit zeer gevaarlijk is. Er moeten nog inspanningen gebeuren en de sector is ook bereid om die, ook financieel, mee te dragen om tot een goede databank en vergelijkbare cijfers te komen, zeker als we ze willen vergelijken met andere lidstaten van Europa. Er liggen twee verordeningen op de Europese onderhandelingstafel: een over het algemeen gebruik van diergeneesmiddelen en een over genetisch genereerde voeders.

Wat voor mij belangrijk is, is het besef en de wetenschap en de vaststelling dat de sector door die cijfers ook geschokt is. De mensen uit de sector zijn geschrokken van het resultaat. Voor het antibioticagebruik is er al wel heel wat aandacht en bewustwording in de sector. De mensen beseffen dat het een bijzondere uitdaging is en dat er nog verder werk moet worden geleverd alvorens de doelstelling voor 2020 te halen.

Het is de sector in zijn geheel – de producenten en ook de veeartsen – die bij het voorschrijven van medicamenten zijn verantwoordelijkheid moet nemen. We moeten natuurlijk de integriteit van de veearts als medicus niet in vraag stellen, maar de globale keten moet wel nog verder worden gesensibiliseerd.

We moeten niet aan paniekvoetbal doen. Het gebeurt soms dat als men een bepaald cijfer vaststelt, men allerhande maatregelen neemt die ervoor zorgen dat een ingezette trend kan worden doorbroken. De jongste jaren is er een daling van het geneesmiddelengebruik en het antibioticagebruik.

We moeten dus gewoon verder inzetten op die sensibilisatie van de sector en ervoor zorgen dat die mensen voortwerken. Men moet gebruikmaken van dit momentum van de vaststelling dat er het jongste jaar een zekere stijging is geweest om nog wat meer aandacht te hebben voor die problematiek. Minister, hoe ziet u de rol van Vlaanderen? Zoals gezegd heeft Europa hierin een opdracht, net als de federale overheid. Vlaanderen heeft eigenlijk geen concrete officiële taken, denk ik, als het gaat over het wetgevend kader met betrekking tot antibioticagebruik. We kunnen misschien wel sensibiliseren. Hoe kan Vlaanderen hieraan ook een positieve bijdrage leveren?

De heer Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik heb een aanvullend vraagje wat dat laatste punt van mijn collega betreft. Ik hoef daar vandaag geen antwoord op te hebben. We kunnen dat antwoord in de loop van de volgende weken wel krijgen via het secretariaat. Wat kunnen we leren van het beleid in de andere Europese lidstaten? Biedt dat inspiratie? Hoe is het antibioticagebruik in die andere landen geëvolueerd?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, geachte leden, uiteraard zijn wij ook bijzonder bezorgd over de kwaliteit en de veiligheid van ons voedsel. Dat is ook voor ons een topprioriteit. Uiteraard vinden we als beleidsmakers ook dat antibiotica selectief en zeer weloverwogen moeten worden gebruikt. Ongepast of overmatig gebruik moet dus worden vermeden. Het klopt dat we ter zake niet alle bevoegdheden in handen hebben. Ik kan dus niet ingaan op de vragen over het aanscherpen van de federale wetgeving, het veterinaire wetenschappelijk onderzoek en het nationale datacollectiesysteem. We zijn echter natuurlijk wel bevoegd voor sensibilisatie en voorlichting.

Het is ook zo dat de landbouwsector zelf die bezorgdheid deelt. De heer Dochy heeft dat al enigszins aangehaald. Niemand gebruikt graag antibiotica. Daaraan is trouwens ook een zware kostprijs verbonden. Men doet dat niet voor zijn plezier. Dat zijn bijkomende kosten, en men beseft ook wel de ernst van de resistentieproblematiek. Men weet dus dat, als men daarin overdrijft, dat nadien in het gezicht kan ontploffen.

Er is een afname van het antibioticagebruik, en gelukkig maar. In de jaren 2012 en 2013 was dat een afname met 12,7 procent. In 2014 zien we een stagnatie en een lichte stijging. Ik ben, net als het federale kenniscentrum AMCRA, verrast door die resultaten. We moeten dus aandacht blijven hebben voor die problematiek van antibioticaresistentie. We moeten dat blijven herhalen.

Of er een link is met de densiteit en de schaalgrootte van onze bedrijven durf ik te betwijfelen, aangezien de daling die er is geweest in 2012 en 2013, losstaat van de veedichtheid. Ik zie daar dus niet echt een oorzakelijk verband. Dat lijkt me trouwens iets dat verder wetenschappelijk moet worden onderzocht en waarover wij moeilijk zomaar gratuite uitspraken kunnen doen.

Sinds de recente bekendmaking van de jaarcijfers voor 2014 is er nog geen specifiek overleg geweest met de bevoegde ministers De Block en Borsus, maar uiteraard zijn we graag bereid om daarover te overleggen. We staan altijd open voor dat gesprek en om daar ook onze medewerking aan te verlenen.

Wat kan Vlaanderen doen? Sensibilisatie is voor ons essentieel. Er zijn de demoprojecten. Daarover waren er ook diverse vragen. Er is het demoproject 'Verantwoord gebruik in de intensieve veehouderij', dat werd opgestart in mei 2013. Het richt zich op de varkenssector, de pluimveesector en de vleeskalversector. De testen en demonstraties zijn zo goed als afgerond. Nu gebeurt de sensibilisatie volop. Er is een website uitgebouwd onder het motto 'Alleen als het

echt moet'. Er zijn ook berichten en tips verspreid via de sociale media, en er zijn ook filmpjes gemaakt waarin praktijkervaring en expertise worden gedeeld. Ook op Agriflanders werd daar aandacht aan gegeven.

Er is ook het demonstratieproject 'Verantwoord gebruik van antibiotica in de Vlaamse melkveehouderij door communicatie, opleiding en begeleiding'. Dat is opgestart in juli 2013. In dat kader werd een brochure opgemaakt, die zal worden verspreid onder alle melkveehouders.

Er is ook het project 'Duurzame melkveehouderij door verantwoord gebruik van diergeneesmiddelen'. Dat is gestart in september 2011 en loopt in juli van dit jaar af. In dat kader werd een 'meetlat' ontwikkeld, waarmee de melkveehouders hun bedrijfssituatie kunnen vergelijken met het Vlaamse gemiddelde.

In juli 2015 start het nieuw demonstratieproject 'Een goede start van jonge vleeskuikens, de sleutel voor lager antibioticagebruik, beter dierenwelzijn en een verhoogd bedrijfsmanagement'. Er wordt inzicht verworven in de huidige manier van werken via een monitoring door bedrijfsdierenartsen. Ook worden vijf vleeskuikenbedrijven gedurende zes rondes intensief begeleid.

Dan zijn er de studiedagen en de publicaties. In april van dit jaar heeft het departement de brochure Uiergezondheid uitgegeven. Uit onderzoek blijkt dat 63 procent van het antibioticagebruik in de melkveehouderij te maken heeft met de uiergezondheid. In december 2015 worden drie studiedagen over bioveiligheid voor vleesveehouders ingericht. In februari van volgend jaar worden de resultaten van dat demonstratieproject met betrekking tot uiergezondheid verspreid en bekendgemaakt. Daarnaast worden er ook inspanningen op het vlak van de fokkerij geleverd om het antibioticagebruik te doen dalen. De gezondheid van een dier is voor een deel genetisch bepaald. Het verzamelen van informatie over uiergezondheid, klauwgezondheid, levensvatbaarheid en het verwerken van die informatie tot kengetallen die bruikbaar zijn bij de selectie van fokdieren, worden dus ook mee ondersteund via mijn budget voor Landbouw, om op die manier ook het gebruik van antibiotica te verminderen.

We volgen dat dus in ieder geval ook samen goed op. Mijnheer De Meyer, ik weet dat er ook een aantal Europese initiatieven over antibioticagebruik lopen, ook in het Europees Parlement, waarvan trouwens ook een aantal Vlaamse parlementsleden trekker zijn. Wat uw bijkomende vraag betreft, we moeten nakijken of we die gegevens hebben en die kunnen overmaken via het secretariaat. Dan zullen we dat zeker doen. We blijven dat dus zeker goed en intensief volgen, en ik ben altijd bereid om met de bevoegde collega's, de ministers De Block en Borsus, aan tafel te zitten.

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Minister, we zijn zeer enthousiast om te horen dat ook Vlaanderen ondanks de zeer beperkte bevoegdheid de strijd tegen de antibioticaresistentie hoog op de agenda wil plaatsen en dit prioriteit wil geven, door die sensibilisatie, door die preventie. Er is niet alleen het Europees Parlement: ook in het Benelux-parlement zijn er hoorzittingen gaande over deze problematiek. Ik denk dat er in oktober of november een aanbeveling zal volgen aan de drie betreffende landen. Daar wordt er dus ook aandacht aan geschonken, en wordt er een aanzet gegeven om verder prioriteit te geven aan het probleem.

Wat hier nog niet is aangehaald, is dat alternatieve behandelingen en innovaties op het gebied van infectiepreventie in de strijd tegen antibioticaresistentie zeer belangrijk zijn. Ik wil meegeven dat de commissie Economie op 23 oktober op bezoek gaat bij het chemiebedrijf Proviron. Het zou misschien interessant zijn om deze commissie daarbij te laten aansluiten. Voorzitter, ik weet niet of dat kan, of

die vraag nog kan worden gesteld of zo, maar dat lijkt me ook voor deze commissie een zeer interessant werkbezoek. Dat is een chemiebedrijf dat inzet op innovatie en alternatieve behandelingswijzen in de strijd tegen antibiotica-resistentie. Misschien kan dat worden bekeken.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Mevrouw Els Robeyns (sp·a): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik heb er alle begrip voor dat een groot deel van de bevoegdheid natuurlijk niet hier, maar federaal zit. U zegt dat u altijd bereid bent tot een gesprek, maar als ik het goed heb begrepen, is er ter zake nog geen concreet initiatief genomen. Misschien zou dat toch zinvol zijn, zodat we daar ook wat meer informatie over kunnen krijgen. De conclusie dat de vooropgestelde doelstellingen op dit moment in gevaar zijn, is dan, als ik het goed begrijp, volgens u nog een beetje voorbarig.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron (Groen): Minister, ik waardeer de demoprojecten en de inzet die er is: laat dat duidelijk zijn. Ik zou niet de indruk willen geven dat Vlaanderen niets doet. Ik weet dat er wel een en ander gebeurt. Ik ben ook blij dat dat gebeurt. Ga daar vooral mee door. Het lijkt me buitengewoon belangrijk, want als het te ver is gekomen met antibiotica, dan is er ook geen weg terug. In die zin moeten we daar dus echt wel op inzetten.

U antwoordde dat er nog geen overleg is geweest met de twee bevoegde federale ministers, minister De Block en minister Borsus. Dat vond ik vreemd. U zei open te staan voor een gesprek. U vraagt dus zelf dat gesprek niet. U gaat dat zelf niet aan.

U zult er misschien een goede reden voor hebben, maar ik zou het fijn vinden dat Vlaanderen vanuit zijn leidende rol, ook voor de flankerende aspecten van het landbouwbeleid, zelf het initiatief neemt en gaat praten met die bevoegde ministers om de thematiek aan te kaarten.

Mijnheer Dochy, u zegt dat er geen goede datacollectie is. Ik ben geen specialist in die federale aspecten, maar ik vraag me af wat daarvoor moet gebeuren. Zijn die cijfers uit het onderzoek dan ook niet betrouwbaar?

De heer Bart Dochy (CD&V): Het probleem is dat men zich nu baseert op algemene cijfers van de verkoop van antibiotica zonder eigenlijk te weten waar die specifiek terechtkomen. Men kan een bepaald volume verdelen over een groot aantal dieren terwijl dat volume ook kan worden verdeeld over een kleiner aantal dieren. Het volume op zich is eigenlijk niet het geschikte criterium om na te gaan in welke mate er resistentie is. Er zal nooit een probleem zijn wanneer alle dieren een kleine hoeveelheid van die antibiotica opnemen. Wanneer die antibiotica worden geconcentreerd bij een beperkt aantal dieren, kan er resistentie ontstaan.

Die dataverzameling moet er komen. Men moet per bedrijf weten hoeveel antibiotica er wordt gebruikt. Er is een diergeneesmiddelenregister bij de bedrijven, maar dat brengt niet globaal in kaart waar er hoeveel wordt gebruikt. De landbouwsector zou zelf zo'n 800.000 euro op jaarbasis uittrekken voor zo'n register. Op die manier kan men de zaken specifiek bekijken en kan men zelfs gedeeltelijk monitoren op het voorschrijfgedrag van veeartsen zonder afbreuk te doen aan hun integriteit.

We moeten ons behoeden voor een restrictief beleid dat geen verantwoordelijkheid meer geeft aan de landbouwer en de veearts waardoor men in een onwerkbaar situatie terechtkomt. Men suggereert soms dat antibioticatoediening enkel nog zou mogen gebeuren door een veearts. Dat zou een gigantisch

probleem zijn. Het moet natuurlijk wel op voorschrift gebeuren. Ik maak de vergelijking met een patiënt die een voorschrift krijgt om naar de apotheker te gaan, maar het is de dokter die elke morgen het pilletje in de mond van de patiënt moet stoppen. Dat is niet praktisch.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord, dat geruststellend is voor wat Vlaanderen kan doen. Mijnheer Dochy, we moeten niet panikeren maar we moeten het wel blijven opvolgen zodat het niet verder stijgt. Overleg met de federale minister van Landbouw, Willy Borsus, en met federaal minister van Volksgezondheid Maggie De Block zou zeker een positief effect kunnen hebben op het totaalpakket.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Het kwam misschien over alsof we wachten op een uitnodiging, wat op zich niet zo onlogisch is omdat het een federale bevoegdheid betreft. Ik heb vaak overleg, zeker met minister Borsus. Ik zal dit zelf ter sprake brengen omdat het ons echt wel zorgen baart. Mijnheer Caron, u hoeft dus niets anders af te leiden uit wat ik daarnet heb gezegd dan wat ik heb bedoeld.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.